

ARBETSGRUPPEN FÖR ARRENDE NATUR OCH KULTUR

Mikael Hertzberg (sammanställande)
Liselott Johansson
Magnus Rignell
Johan Schuber
Pernilla Schuber
Krister Svensson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Skötselplan Äpplarö 1:85 inklusive berörda delar av Äpplarö Naturreservat	2
	Ekhagar/lövskogar	3
	Strandängar	4
	Slätterängar	5
	Naturbetesmarker	7
	Betesvallar	9
2.	Uppmuntra och öppna upp för olika typer av engagemang	10
	Aktiviteter som bygger engagemang och sammanhållning.	11
	Gör det enkelt att ge, såväl mindre som större donationer.	12
	Fortsätt att söka bidrag, arbeta nära ett mindre antal statliga bidragsgivare.	13
	Volontärsamarbeten med företag och andra organisationer	13
3.	Förslag på framtida arbetssätt	13
	Planeringsgrupp	14
	Äpplaröveckangrupp	14
	Sommarjobbgrupp	14
	Finansieringsgrupp	14
	Kommunikationsgrupp	14
4.	Kommunicera det som gjorts och planeras	14
	Visualisering – kartor	14
	Hemsidan och andra sociala kanaler	14

1. SKÖTSELPLAN FÖR ÄPPLARÖ 1:85 INKLUSIVE BERÖRDA DELAR AV ÄPPLARÖ NATURRESERVAT

Denna skötselplan omfattar all naturmark som finns inom Äpplarö 1:85. Äpplarö 1:85 ägs och förvaltas av Äpplarö Naturvårdsförening (ÄNF). Delar av Äpplarö 1:85 utgörs av Äpplarö naturreservat som sköts av ÄNF i samråd med Länsstyrelsen. Alla betesmark arrenderas och sköts av ÄNFs arrendator i samråd med ÄNFs styrelse. Denna skötselplan bygger på förslaget till skötselplanen för naturreservatet (Skötselplan Äpplarö naturreservat 2007-11-15).

Skötselplanen har till syfte att identifiera Äpplarös naturtyper med fokus på de med högst naturvärden, de prioriterade. 5 st naturtyper är att se som prioriterade då de är mer unika för ön och har stora naturvärden idag eller har möjlighet att utveckla stora värden. För de prioriterade naturtyperna presenteras bevarande/utvecklingsmål, åtgärder för restaurering/utveckling och löpande skötsel samt identifierade skyddsvärda arter.

Skötseln av områdena ska ske långsiktigt och skötselplanen har ett 10-års perspektiv och med fokus på bevarande av typisk skärgårdsnatur och på stor biologisk mångfald. Planen ska underlätta dialogen med Länsstyrelsen och skapa förståelse för naturvårdsarbetet hos ÄNFs medlemmar.

Målen bör följas upp av ÄNFs styrelse regelbundet genom bland annat inventeringar. En tät dialog bör ske med Länsstyrelsen och ett årligt besök i markerna är eftersträfvansvärt. För att målen ska efterlevas bör en årsplan tas fram baserad på skötselplanen. Årsplanen bör innefatta vilka arbetsdagar som ska genomföras och vad som ska uppnås på dessa samt identifiera eventuella volontärarbeten som kan genomföras av medlemmarna.

Följande naturtyper är prioriterade inom Äpplarö 1:85:

- Ekhagar/lövskogar
- Strandängar
- Slätterängar
- Naturbetesmarker
- Betesvallar

Efter varje naturtyp anges den svenska naturtypen i det europeiska nätverket Natura 2000.

Övriga naturtyper inom Äpplarö 1:85 ska hanteras varsamt och skötsel för dessa Naturtyper ska vara med fokus på fri utveckling. Exempel på andra naturtyper är:

- Strandalskogar och andra lövsumpskogar (9080=Lövsumpskog)
- Barrskogar (9010A=Blåbärsgranskog, 9010B=Hällmarkstallskog)
- Skär och små öar (1620=Skär och små öar)
- Hällar (1230= Vegetationsklädda havsklippor (hällar))
- Brunvattensjöar och fattigkärrmiljöer (3160=Brunvattensjö, 7140=Fattigkärr)

Ekhagar/lövskogar

(Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ 9070, Ädellövskog 9020)

De flesta av dagens lövskogar var förr öppna slätterängar eller beteshagar med ett glest träd- och buskskikt. Genom bete finns en möjlighet att bevara eller återskapa bondelandskapets öppna lövskogar. Särskilt angeläget är detta i skogsmiljöer med ädellövträd. På Äpplarö finns ett antal större områden inom denna naturtyp som varit del av Ekprojekten under 2010-talet.

Gamla spärrkroniga ekar (diameter >80 cm) har höga natur- och kulturvärden och utgör också värdefulla miljöer för insektsfaunan. Ekar är mycket känsliga för inväxt i kronan och träden bör därför friställas. Eken ska stå så pass fritt att stammen solbelyses så mycket som möjligt.

Mål

- Arealen betade skogar ska öka.
- Arealen lövskogar ska öka.
- 90 % av arealen skall vara välbetad vid vegetationsperiodens slut.
- Typiska arter skall öka i respektive skötselområde.
- Andelen död ved/levande ved skall vara minst 1/5. Den döda veden ska utgöras av de träd som är typiska för området.
- Artrikedomen av lavar, svampar, insekter och andra markorganismer ska vara stor.

Engångsåtgärder vid restaurering

- Typisk engångsåtgärd är att skogarna gallras för att kapa öppnare skogar. Ek, ask, lind och lönn ska prioriteras (ädellövträd). Äldre tallar kan också sparas. Gran tas bort helt. Enstaka stora granar kan dock sparas (sk "hagmarksgranar") som skydd för betesdjuren.
- Stora ekar (diameter >80 cm) friläggs med en öppen radie av 15 m.
- Död ved sparas av ädellöv och tall.
- Torrträd sparas.
- Ungträd av ek sparas. Täta bestånd glesas ut.
- Buskar röjs bort dock kan större bestånd av hassel (sk hässlen) sparas samt unga björkar.
- Fruktbärande träd/buskar sparas så som rönn, vildapel, nypon och körsbär.
- Stängsling ska ske vid behov.
- Genom att ge vissa träd mindre skador kan trädens åldrande påskyndas (sk. veteranisering).

Löpande skötsel

- Gallring och röjning av gran för att behålla hög lövträdsandel. Detta kan ske med 10 - 15 års mellanrum.
- Bete ska ske årligen när som helst under betessäsongen, gärna tidigt och/eller sent på säsongen eftersom djuren gärna då betar uppväxande småträd.
- Hamling och av ädellövträd (ask mest lämpat) kan utföras. Hamling och återhamling av lövträd ca vart femte år.
- Frihuggning av ekar kan ske kontinuerligt och upprätthålls ca vart 5 år.

Skyddsvärda arter

- Barkticka (*Rigidoporus corticola*), signalart
- Blåsippa (*Hepatica nobelis*), fridlyst
- Skogsnycklar (*Dactylorhiza maculata*), signalart, fridlyst
- Skogsek (*Quercus robur*)
- Skogslind (*Tilia cordata*)
- Ask (*Fraxinus excelsior*), Starkt hotad (EN)
- Kattuggla (*Strix aluco*)

Där bete inte är möjligt bör lövskogsområdenas skötas med s.k. lövskogsskötsel. Skötselinsatser i form av bortröjning och gallring av främst gran kan krävas för att undvika att ädellövträd och lövträd konkurreras ut. Lövskogsskötsel innebär att skogen med tiden blir slutet. Det gynnar de djur och växter som är beroende av hög luftfuktighet. Åtgärder som hamling och frihuggning av grova träd utgör ofta en del av restaurering av hagmarker och skall inte utföras inom lövskogsskötseln.

Strandängar

(Havsstrandäng av Östersjötyp 1630)

Strandängen utgjorde gamla tiders fodermark, och finns i skärgården endast kvar som enstaka mindre rester. På Äpplarö finns endast två mindre strandängar en mellan Äpplarö och Nästholmen och en i Ångbåtsviken.

Skötsel av strandängen skall ske genom bete eller slåtter. Förutom att betet i sig håller ner markvegetationen ger trampet från klövarna upphov till bara fläckar i jorden där frön kan gro. Om bete eller slåtter inte upprätthålls på strandängen växer den snabbt igen med vass och al. Hävd av strandängar har också positiv effekt på förekomsten av gädda, då dessa gärna leker på översvämmade strandängar samt rast- och häckningsplats för olika vadararter.

Mål för naturtypen

- Arealen av strandängar ska vara konstant eller öka.
- Områdena skall vara helt fria från träd och buskar.
- Blå, vassfri bård på minst 2 m skall finnas mellan vass och strandäng vid normalvattenstånd.
- Vegetationshöjden för markfloran ska vara max 3 cm vid vegetationsperiodens slut.
- Minst en, för naturtypen typisk art, skall finnas i området.
- Naturtypen bör inventeras vart 3:e år.

Engångsåtgärder vid restaurering

- Restaurering av strandängar sker genom borttagande av alla träd och buskvegetation, samt slåtter/alternativt vinterbränning av tät vass.
- Områden som skall restaureras röjs på trädvegetation. Helst skall al- och andra stubbar fräsas bort.
- Eventuell stängsling.

Löpande skötsel

- Bete eller slåtter årligen.
- Vid restaurering från alskog måste eventuella stubbskott röjas flera gånger årligen tills stubbarna dör.
- Om betetrycket inte räcker till bör områden med vass brännas under vårvinter så att fjolårsvassen försvinner, alternativt bekämpas vassen närmast stranden genom slåtter under högsommaren.

Skyddsvärda arter

Inga skyddsvärda arter finns ännu identifierade på Äpplarös strandängar.

(Slåtterängar i låglandet 6510)

Denna naturtyp finns idag egentligen bara i Badvikängen. Den ska slås med klippande/skärande redskap under tiden 15 juli–15 augusti. Höet skall torkas på plats eller flyttas till ett soligare läge där det torkar bättre. Höet får inte ligga mer än tre dagar utan att vändas. När höet är torrt samlas det in för att användas till foder. Höbärgningen utarmar på sikt marken. På den magra marken upprätthåller lien eller slåtterbalken en balans mellan arterna så att dominant arter inte tillåts ta över, utan utrymme ges åt en stor mångfald av arter. Det är viktigt att marken utarmas, annars tar de näringsälskande arterna över på de andras bekostnad. Likaså är det viktigt att vissen förna och slaget hö alltid tas bort, annars kan många arters frön inte gro och små bladrossetter klarar sig inte. Slutligen är det viktigt att vegetationen varje år slås minst en gång, så att de kraftiga och högvuxna arterna inte tar över.

Flera undersökningar har visat att slåtter med skärande redskap (lie, slåtterbalk) gynnar artrikedomen bättre än slåtter med slitande redskap (röjsnöre, slaghack), eftersom de skärande redskapen ger ett bättre snitt på örterna.

I ängsmarkerna får det under inga omständigheter förekomma gödsling (förutom från djur som betar inom området), stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter. Det foder som produceras i området genom slåtter av naturliga ängar bör i första hand användas i den lokala djurhållningen.

Hamling, eller lövtäkt, är en historisk handling där man genom trädbeskrning tog trädets grenar för att dryga ut vinterfodret till djuren. Genom lövtäkt ökade ljusinsläppet på marken vilket ökade höskörden. De träd som vanligen hamlades var ask, lind och till viss del även björk och klibbal. Vid en hamling ska träden normalt hamlas minst tre meter över markytan, så högt att betesdjuren inte kan nå toppskotten.

Vid all hamling av gamla träd skall minst en gren, en så kallad löpare lämnas orörd vid första hamlingstillfället. Nyhamling bör göras för att säkra beståndet av hamlade träd i framtiden.

Bevarandemål

- Arealen ängsmark som hävdas med slåtter skall vara konstant eller öka.
- Vegetationshöjden för markfloran ska vara max 3 cm vid vegetationsperiodens slut.
- Adam och Eva skall öka i området.
- Minst 5 hamlade träd ska finnas inom området.
- Träd och buskar får bara förekomma med högst 25 % krontäckning (gäller de öppna slåtterängarna).
- Naturtypen bör inventeras vart 3:e år.

Engångsåtgärder vid restaurering

- Rövning av träd och buskar av främst igenväxningstyp. Rövningen kan vara kraftig vilket innebär att minst 60 % av trädvegetationen kan tas bort (gäller hela hagmarken inkl. slåtterängar).
- Stängsling vid behov.

Löpande skötsel

- Slåtter eller bete, årligen.
- Om området inte kan slås kan det istället betas.
- Betespåsläpp bör ske efter att Adam och Eva blommat ut.
- Slåtter bör följas av bete sk efterbete.
- Efterbetet ska vara så kraftigt att växtlighetens höjd uppgår till högst ett par centimeter när efterbetet är avslutat.

Skyddsvärda arter

- Adam och Eva (*Dactylorhiza sambucina*), fridlyst
- Grönkulla/Grönyxne (*Dactylorhiza viridis*) (gammal uppgift, 1948, Lars Lindgren), fridlyst
- Darrgräs (*Briza media*)
- Hö-/ängsskallra (*Rhinanthus minor*)
- Vildlin (*Linum catharticum*)
- Jungfrulin (*Polygala vulgaris*)
- Ljungs närja (*Cuscuta epithimum*), sårbar (VU)
- Solvända (*Helianthemum nummularium*), nära hotad (NT)

Naturbetesmarker

(Artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ 6270)

Med naturbetesmarker menas här naturliga, öppna betesmarker som hävdas eller har hävdats i sen tid. Dessa betesmarker är inte näringspåverkade genom gödsling. Dessa naturliga betesmarker måste skötas så att hävdberoende växter och djur kan

leva kvar i livskraftiga populationer. Fältskiktet behöver ljus och fortsatt hävd för att inte grässvålen ska luckras upp och kärlväxterna utkonkurreras av skuggtåliga arter.

Förekomst av blommande buskar av t.ex. hagtorn, slån och rosenbuskar ökar diversiteten och är hemvist för många fjärilar och andra insekter.

Naturvårdsinriktad betesdrift i naturbetesmarker och trädbärande hagmarker skall ske med nötkreatur, hästar eller får. Normalår bör betespåsläppet ske i maj och betet bör fortgå långt in.

i oktober eller tills grässvålen är väl avbetad. Ett tillräckligt antal betesdjur är en förutsättning för att nå målet med skötseln. Områdena får inte gödslas och stödutfodring får inte ske.

Avverkningar och röjningar i odlingslandskapet skall ske så att markskador undviks.

Normalt skall avverkningsrester bortföras från betesmarken.

Stängsling anpassas efter djurslag.

Bevarandemål

- Arealen öppna naturbetesmarker är stabilt eller ökar.
- Minst 95 % av naturbetesmarkerna skall vara väl avbetade varje år vid vegetationsperiodens slut.
- Trädskiktets krontäckning får inte överstiga 25 %.

Engångsåtgärder vid restaurering

- Stängsling vid behov.
- Röjning av träd och buskar av främst igenväxningstyp.
- Hagmarkskaraktäristiska enar sparas och röjs fram.
- Hamling av träd kan ske.

Löpande skötsel

- Bete, årligen.
- Röjning av träd och buskar efter behov minst vart 5:e år.

Skyddsvärda arter

- Adam och Eva (*Dactylorhiza sambucina*), fridlyst
- Jungfrulin (*Polygala vulgaris*)
- Stenskvätta (*Oenanthe oenanthe*), fridlyst
- Törnskata (*Lanius collurio*), fridlyst

Betesvallar

(Artfattiga gräsmarker, naturtyp utanför Natura 2000-systemet)

De gamla åkermarkerna på Äpplarö är numera betesvallar. De sköts utan konstgödsel och betas av får samt slåtter vid behov. De är idag ganska artfattiga men med tiden kommer de att bli allt artrikare då kvävehalterna sjunker och betet/slåttern upprätthålls. På vallarna skall inte konstgödsling ske och bete skall ske från början av maj till oktober eller senare om vädret tillåter. På särskilda delar av vallarna kan stödutfodring ske. Dessa områden skall helst ligga på samma ställe år från år. Som alternativ till bete kan slåtter genomföras.

Markskador skall undvikas. Normalt skall avverkningsrester (hö och halm) bortföras från betesmarken. Stängsling anpassas efter djurslag. Skogsbyn och hagmarker är ur naturvårdssynpunkt av stor betydelse, varför de ska underhållas väl genom röjning, betning och eftergallring.

Bevarandemål

- Arealen öppna betesvallar är stabilt eller ökar.
- Minst 95 % av betesvallarna skall vara väl avbetade eller hävdade med slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut.
- Antalet åkerholmar är stabilt eller ökar.
- Odlingsrösen med bruten sten från de tidigare åkermarkerna hålls öppna från igenväxning.

Engångsåtgärder vid restaurering

- Stängsling vid behov.
- Röjning av träd och buskar av främst igenväxningstyp.

Löpande skötsel

- Bete eller slåtter, årligen.
- Rökning av träd och buskar i betesvallen.

Skyddsvärda arter

- Stenskvätta (*Oenanthe oenanthe*), fridlyst
- Törnskata (*Lanius collurio*), fridlyst

2. UPPMUNTRA OCH ÖPPNA UPP FÖR OLIKA TYPER AV ENGAGEMANG

Motto: alla kan inte bidra med allt men alla kan bidra med något.

Dela kunskap, bidra med fysiskt arbete, bidra med administrativt arbete, bidra med pengar.

Genom att skapa många olika sätt att kunna bidra för naturvårdsföreningens medlemmar, gammal som ung, samt för gäster som besöker Äpplarö skapas långsiktigt engagemang. Det blir mer naturligt att vara med på arbetsdagar om man fått med sig namn på växter och fåglar och vistats i naturen som barn samt även tillbringat tid på Äpplarö som tonåring och lärt känna andra ungdomar i samma situation. Det ska vara OK att bidra till Äpplarös natur och kulturvård som vuxen på olika sätt. Arbetsdagarna är stommen för detta. Återkommande årshjul för aktiviteter gör det enklare att delta.

För långsiktigheten är det viktigt att aktiviteter kopplas ihop med en kombination av medlemmarnas egna arbetsinsatser samt direkta bidrag till Naturvårdsföreningen genom swish (kan t ex vara deltagaravgifter för Äpplarövandringar) men även göra det enkelt för medlemmar som vill bidra med större summor till föreningens verksamhet. Vi vill även främja Äpplarö gård, där det är görligt och av intresse för arrendator, att sälja varor och tjänster. Arrendatorn är en fantastisk tillgång för Äpplarö och det är viktigt att medlemmarna med gäster och andra besökare blir medvetna om och även väljer att köpa erbjudna varor och tjänster. Viktigt att

styrelsen för naturvårdsföreningen, direkt eller genom arbetsgrupp, systematiskt arbetar med olika typer av finansiering av aktiviteter som behöver göras och kommunicerar detta på lämpligt sätt.

Äpplarös hemsida och Facebook-konto blir navet där nyheter (alltid en bild med kortare text)¹ publiceras som berättar om uppnådda resultat för aktiviteter nedan under A och B.

Aktiviteter som bygger engagemang och sammanhållning.

Och som skapar en känsla för Äpplarös natur. Ta fasta på och utveckla Äpplaröveckan.

Barn 2 – 12 år och för alla som vill lära mer om växter, träd och fåglar

- **Vandringsled** (1 km) med 20 stationer (QR koder) – som med länkar till undersidor på äpplarö.se berättar om vilka växter som växer på platsen. Kan kompletteras med uppläsning av en berättare. Egen smartphone används som redskap.
- **Pyssel.** Tips på pyssel på äpplarö.se: gör din egen bok om Äpplarös olika årstider genom att samla växter och torka och pressa dessa. Torkpress, Äpplarö årstidsbok och förstoringsglas skulle även kunna säljas av Äpplarö gård i ullboden.
- **Äpplarövandringar för barn** på Äpplaröveckan.

Ungdomar 13 – 17 år

- **Sommarjobb.** Naturvårdsföreningen ska varje år erbjuda 5 - 10 ungdomar sommarjobb under två veckor max två år i rad. Ungdomar får söka sommarjobben. En av veckorna är under Äpplaröveckan. Sociala aktiviteter t ex häng på dansbanan under Äpplaröveckan utanför jobbtid kan ordnas av ungdomarna själva eller de som är några år äldre. Arbetsledning av medlemmarna/arrendator. Uppskattad kostnad: 100 kr/timme, 6 tim/dag, 10 ungdomar: 60 000 kr per år. Detta skapar kultur och man lär känna varandra samt gör stor nytta. Det skapar även goda förutsättningar för att ungdomar några år senare bidrar med egen insats på arbetsdagar alla år framöver.

Alla medlemmar

- **Två arbetsdagar per år.** Arbetet planeras, kommuniceras och leds av Naturvårdsföreningens styrelse utifrån återkommande beslutade projekt. Datum för arbetsdagar samt vad som ska utföras kommuniceras på årsmöte för Naturvårdsföreningen, Facebooksida, Mail till medlemmar samt på hemsida. På samma sätt kommuniceras resultatet av utfört arbete samt uppslutning vid arbetsdagar – återkommande och gärna med bilder på vad som gjorts. Det är viktigt att även bedöma och planera efterarbetet som behövs efter en arbetsdag - t ex återstående eldning för att hålla markerna öppna och ok för bidrag.
- **Volontär** - En lista på allt som skulle vara bra att få gjort upprättas - behov delas upp i lagom stora uppdrag. Volontärer kan anmäla sig för att ta ansvar för olika uppdrag. Det kan tex vara:

¹ Sjöräddningssällskapets nyhetsflöde kan vara en inspiration, vad som uppnås med både arbetsinstaser som med reella bidrag, se <https://www.sjoraddning.se>

- varje år slå samma äng med lie,
- föreslå varor att sälja för Äpplarö gård som kan kopplas med
- Äpplarövandringar för ökad kunskap - t ex vad för växter ska jag odla i min trädgård som hör hemma i skärgårdsmiljö – försäljning av fröer.

- **Äpplarövandringar** – natur och kulturvandringar under Äpplaröveckan med guide (Magnus, Liselott, andra medlemmar) som talar utifrån sitt intresse/kompetensområde under en vandring på olika delar av Äpplarö. Vandringarna annonseras i god tid innan Äpplaröveckan. Deltagare lämnar frivilligt bidrag till Naturvårdsföreningen genom swish.
- **Äpplaröveckan** – inbjud till att medlemmarna själva kan föreslå olika workshops de vill hålla i med sin kompetens- skapar kultur Kan t ex koppla till båtliv genom workshop om knopar och sjömanshantverk och kanske en och annan berättelse om det marina livet kring Äpplarö. Trädgårdsfika med berättelser om olika platser på Äpplarö.
- **Naturvårdsföreningens årsmöte** – rapportering av allt som uppnåtts under året kan ske genom bild och form. Det är ett enkelt sätt att vi alla ska kunna ta del av det som gjorts, i tanken vandra runt virtuellt tillsammans och känna oss nöjda och stolta...

Gör det enkelt att ge, såväl mindre som större donationer.

Kommunicera att det finns mottagningskapacitet för gåvor i föreningen, att det är ordning och reda, för såväl små som stora bidrag för dem som vill vara med och säkra Äpplarös naturlandskap för framtiden.

- **Ge** – låt det bli en vana att alltid ha Äpplarö Naturvårdsförening i bakhuvudet för medlemmarna och att det är enkelt att tacka för den där extra takpappen som grannen hade över genom att swisha ett bidrag till Naturvårdsföreningen på vad man tycker det är värt. Många bäckar små...
- **Midsommar.** Olika aktiviteter som bygger på frivilliga bidrag till Naturvårdsföreningen genom swish. En kan vara på Äpplarö brygga – dragspel, fiol eller munspelsspelande volontärer välkomnar båtresenärer som kliver av på ön med en Evert Taube vals. Med bryggmusikskylt att vi spelar för att bevara den vackra mark vi en gång ärvt och swisha till Äpplarö naturvårdsförening. Kan upprepas när gäster lämnar ön på midsommardagen eller dagen efter. Att jämföra med den avgift som man betalar utomlands för att komma in i nationalparkerna -om än lite mer lustfylld.

Större bidrag. Information om olika sätt att ge publiceras på äpplarö.se. Ordföranden för ÄNF berättar om varför stödet är viktigt. Det visar även att föreningen har en god beredskap att kunna ta emot donationer samt att medlemmarna ser positivt på det.

Policy för donationer: Förutom att ÄNF använder donation på bästa sätt kan önskemål ställas att gåva ska användas till Arrendatorsfastigheten/maskinpark alt ÄNF prioriterade naturtyper (Ekhagar/lövskogar, Strandängar, Slätterängar, Naturbetesmarker, Betesvallar).

- **Donera till Äpplarös sommarjobbsfond.** Fonden ger möjlighet att erbjuda sommarjobb till Äpplarös ungdomar under två veckor. Det behövs ca 60 000 kr per år för att erbjuda 10 ungdomar sommarjobb. Förutom att det blir röjarbete

gjort så skapar jobben en känsla för Äpplarö och bidrar till sammanhållningen på ön genom att man lär känna varandra. Reportage och intervjuer med ungdomarna men även med givarna publiceras på hemsidan.

- **Donera via aktieutdelning – skattefritt.** Om du som privatperson äger aktier kan du skänka rätten till framtida utdelning skattefritt till Äpplarö Naturvårdsförening². Det gäller utdelning på såväl börsnoterade aktier som aktier i onoterade företag, till exempel fåmansföretag. Värdet av de pengar du då skänker för att stödja ÄNFs fångsiktiga arbete blir större än beloppet du själv skulle ha disponerat. Normalt är skatten på utdelningar 30% på börsnoterade aktier men skänker du utdelningen till ÄNF går hela beloppet till det utvecklingsområde du vill stödja. Juridiska personer kan inte överlåta utdelningsrätter skattefritt.
- **Donera via testamente.** De medel som kan tillkomma genom testamenten kan vara ett ovärderligt stöd till arbetet med att utveckla och bevara Äpplarös natur och kulturvärden. Tänk gärna på ÄNF när du upprättar ditt testamente. Ta gärna en direkt kontakt med Ordföranden för ÄNF för vidare diskussion.

Fortsätt att söka bidrag, arbeta nära ett mindre antal statliga bidragsgivare.

Strategi för Natura 2000 – ev. utvidgning av naturreservatet...

- **Länsstyrelsen.** Måna om och fördjupa samarbetet med Länsstyrelsen genom årsvis inventering på plats och en diskussion om möjliga bidrag utifrån skötselplan. Möjliga bidrag till stora naturvärden kan vara ett argument till utvidgning av naturreservatet.

Volontärsarbeten med företag och andra organisationer

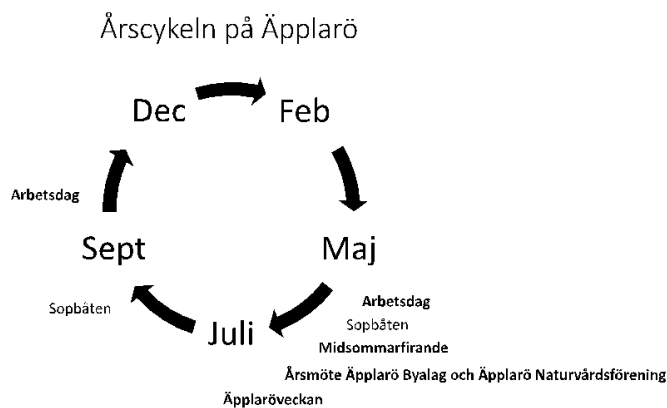
- **Samarbetspartners** för årlig inventering, t ex Stockholms universitet där studenter gör årlig inventering som del av återkommande kurs.
- **Samarbeten med företag** som vill ha sin volontärsdag på Äpplarö och röja sly. Kan arrangeras av arrendator utifrån spec. uppdrag med ekonomisk ersättning. Fin potential med detta (som Krister och Oscar gav två olika delar av. Ett exempel är SJ:s volontärdag som redovisas och följs upp av Styrelsen, dels ett antal företagsförfrågningar till Skärgårdsstiftelsen om att få ut volontärer i Skärgården. Ofta följer pengar med till arrangör. Kan vara ett sätt att kombinera mantimmar med uppdrag till arrendator på Äpplarö. För det behövs arbetsledning för att detta ska funka. ÄNF borde ganska så enkelt kunna sätta ihop ett superbra paketerbjudande till företag... kan vara i samarbete med Skärgårdsstiftelsen att förmedla intresseförfrågningar.

3. FÖRSLAG PÅ FRAMTIDA ARBETSSÄTT

Vi föreslår att det inrättas arbetsgrupper med tre-fyra personer i varje grupp. Sammankallande för respektive grupp är med i ÄNF styrelse.

Årscykel

² Praktisk info samt mallar för gåvobrev etc. finns utarbetat av KTH Development Office, <https://www.kth.se/om/stod-kth/satt-att-ge>

Planeringsgrupp

för planering av arbetsdagar och volontäruppdrag

Äpplaröveckangrupp

för program och aktiviteter

Sommarjobbgrupp

för handledning och rekrytering

Finansieringsgrupp

För mindre och större donationer samt söka bidrag

Kommunikationsgrupp

Analog och digital kommunikation om vad vi uppnått och vad som är på gång

4. KOMMUNICERA DET SOM GJORTS OCH PLANERAS

Visualisering – kartor

Hemsidan och andra sociala kanaler

Nyheter och årscykel med uppdaterade datum för året skapar tydlighet. Utse en webmaster. Använd årsmötet som en megafon för att nå många medlemmar samtidigt genom trevlig visuell resultatredovisning.